

LEKCE Z MANIPULACE A SERVILITY

CO NEZAVÁLY — PÍSKY — MEZOPOTÁMIE

ČEŠI A IRÁK 1990–2020

MIROSLAV BELICA

CO NEZAVÁLY
— PÍSKY —
MEZOPOTÁMIE

Alí At-Tádžir: Tiamat

Ve starobabylónské mytologii byla Tiamat prabohyně slaných vod. Podle eposu *Enúma Eliš* zabitím Tiamaty začíná kosmogonie. Z jejího mrtvého těla vznikají nebesa a země, z jejích slin je stvořen sníh a led, z žader pohoří, z jejích očí Eufkrat a Tigris a země mezi nimi – Mezopotámie.

LEKCE Z MANIPULACE A SERVILITY

CO NEZAVÁLY
— PÍSKY —
MEZOPOTÁMIE

ČEŠI A IRÁK 1990–2020

MIROSLAV BELICA

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Miroslav Belica, 2023

Cover © Lukáš Tuma, 2023

Photos © archiv autora, Wikimedia Commons, 2023

Drawings © Martin Ďásek, 2023

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2023

ISBN 978-80-278-0108-4 (print)

ISBN 978-80-278-1280-6 (ePub)

ISBN 978-80-278-1281-3 (mobi)

ISBN 978-80-278-1282-0 (pdf)

OBSAH

Předmluva k druhému, doplněnému vydání.....	9
Místo úvodu.....	11
I. První válka Aliance v Zálivu	15
Před vpádem do Kuvajtu.....	16
Praha rozvažuje	22
Proti klientovi	27
Čtyřicet dnů bombardování, sto hodin osvobozování a zjištění našich chemiků	32
První stíný amerického vítězství	41
II. Po válce: Kuvajt osvobozen a sankce přitvrzeny	47
Irák po bitvě	48
Praha	50
Kuvajt po bitvě	54
Očekávání a realita.....	57
Matka všech rezolucí	59
Naše čisté ruce	63
Nakročení k Bagdádu	67
III. Saddám Husajn	69
Britská škola	70
Američtí sponzoři	74
Prezidentem Iráku	81
Pragmatické sovětské spojenectví	83
Neřešitelný propletenec.....	88
Střídání rolí – kruh se uzavřel	89
Soukromý život.....	90
IV. 1991–1992: přitážení vodítka	93
Strážci Zálivu	94
Matka všech rezolucí v akci – UNSCOM se představuje	96

	Komfort Kurdům a Jižní hlídka šiitům	103
	Skrytá agenda	106
	Bye, bye Bush senior	109
V.	Dvě mocné ženy ve Washingtonu	111
	Muž mnoha tváří	113
	Vyšlechtění Ocelové magnolie	116
	Musíme si pomáhat	119
VI.	S novou písni po starých stezkách	127
	Ve starých kolejí	128
	Dvojí zadržování	131
	Vazbová dohoda s Irákem a její hrobníci	134
	Zmírnění sankcí na spadnutí	138
	Rodinná krize a Ekeusova profesionalita	142
VII.	Ropa za potraviny; půl milionu dětí za sankce proti Saddámovi	149
	Náplast přilepená s naší pomocí	151
	Činitelé OSN podávají demisi	159
	Milující matka humanistka	161
VIII.	O čem memoáry české rodačky nehovoří	167
	Irácký Kurdistan jako centrum aktivit CIA a exilu na svržení režimu	168
	Tři velká fiaska	176
	Hra na kočku a myš	180
IX.	Nepostradatelný národ odzbrojuje Irák a Clinton s ministryní zahraničí pohřbívají UNSCOM	187
	Sankce zůstanou v platnosti, dokud nebude Saddám odstraněn	188
	Butler nastupuje	189
	Hřmění v poušti se odkládá	191
	Butler spouští operaci <i>Pouštní liška</i>	203
	Rezoluce 1284 a UNMOVIC	209
X.	Syndrom ze Zálivu – dvě stě tisíc postižených veteránů, kteří nemuseli onemocnět.	213
	Znesvěcení Schwarzkopfova odkazu	214

Znovu k měřením našich chemiků	216
Co byste měli a neměli vědět o ochuzeném uranu	223
Časovaná bomba Camp Dohá	226
XI. Osvobození Iráku uzákoněno	231
Kdo vehnal Ameriku do války	232
O podnikavém PNAC	233
Americké rádio, kam s ním?	239
První problémový irácký konzul	248
Stíny Džábira Sálíma a české rodačky	252
XII. 11. září jako začátek neodvratné války proti Iráku	261
Nové americké století začíná	262
Pět minut celosvětové pozornosti	267
Druhý problémový irácký konzul	270
Daňoví poplatníci mají právo vědět, jak je chrání jejich kontrarozvědka	274
XIII. Odpočítávání času	277
Rozhodnutí padlo.	278
Kdo manipuloval	279
Přetahování o Prahu	281
Česká chytrá horákyne	288
Intermezzo	294
Saddámovo přemítání	295
XIV. Pád a „obnova“ Iráku – tvrdá slitina byznysu, kýče a pokrytectví.	297
Začátek druhé války Bushů a naše první stafáž	298
Všichni Češi nejsou stejní.	300
Válka očima českých novinářů – čtení mezi řádky	303
Vyslanci západní civilizace – stafáž podruhé	305
Od okupace <i>de facto</i> k okupaci s uznáním Rady bezpečnosti	309
Správcové Iráku – stafáž potřetí	311
Naši hrdinové	318
Z e-mailů od bývalých iráckých spolužáků.	324
Ještě jedno intermezzo.	327

XV. Království Zelená zóna – vítězství nejchmurnějšího scénáře.	331
Řídící šílenec.	332
Slepování irácké správy.	336
Posel zlých zpráv.	338
Povstání kříží místokráli plány.	341
Irácká ústava – první pokus	342
Reprezentativní vláda à la Bremer	343
XVI. „Tragédie jako úspěch, porážka jako vítězství...“	347
Spolehliví lidé	348
Druhý pokus o sepsání ústavy	350
Perpetuum mobile	354
Salvadorizace Iráku	361
Zarkáwí – strašák, nebo ochránce sunnitů?	367
Záznamy americké armády.	371
XVII. Od <i>surge</i> ke stažení	379
Něco málo optimismu	383
„Lži prostě patří k politické hře“	387
XVIII. Bojování proti Islámskému státu	391
Expanze Islámského státu	394
Znovu iránský faktor	398
Věčný nepřítel, občasný partner.	400
Temné stíny <i>Arabského jara</i>	403
Šachy iránského generála	407
Návrat do Iráku a uchycení v Sýrii.	412
XIX. Trnitá cesta k nezávislosti.	419
Nebezpečné otvírání Iráku	420
<i>Arabské jaro</i> konečně i v ulicích Bagdádu.	424
Poslední Sulejmáního mise.	430
Ještě jeden pokus	434
Pár slov na závěr	436
Chronologie	439
Seznam zkratk.	443
Výběr z literatury a pramenů	446

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU, DOPLNĚNÉMU VYDÁNÍ

Velmi mě potěšil čtenářský ohlas, s nímž se setkala první vydání knihy *Co nezavály písky Mezopotámie*, kterou jsme společně se synem Tomášem Belicou před více než jedenácti lety napsali. Se znalostí faktů, pravdivě, jsme vyprávěli o zemi, v níž jsme dlouhá léta žili a která se stala obětí zahraniční vojenské intervence a zpackané transformace.

Zájem, který *Mezopotámie* vyvolala, mě povzbudil k tomu, že jsem se v následujících letech rozepsal – tentokrát již bez Tomáše – o dalších dvou zemích, které jsem z osobní zkušenosti jako diplomat velmi dobře poznal a které postihl stejně nezáviděníhodný osud jako Irák. Vznikly tituly *Naši lidé v Kaddáfího Libyi* a *Vzpomínky na Sýrii*. K nim přibyla ještě *Praha na hřbitově metropolí* líčící anabázi naší angažovanosti v Afghánistánu napříč čtyřmi desetiletími. Všem čtyřem titulům se dostalo velmi dobrého přijetí ze strany veřejnosti i odborné kritiky. Knihy o Afghánistánu a Sýrii obdržely Cenu Egona Ervína Kische udělovanou nejlepším dílům autorů literatury faktu, kniha o Libyi zase Cenu Miroslava Ivanova.

Zdá se, že příběh o zákulisí toho, proč Spojené státy a Británie rozpoutaly v roce 2003 válku proti Iráku, docela zaujal. Zdůvodnění války nutností odstranit fakticky neexistujícího nepřítele – zbraně hromadného ničení a hrozbu terorismu – se časem ukázalo jako zcela neopodstatněné. Zakázané zbraně v Iráku již dávno nebyly a mezinárodní teroristické skupiny tam ještě nebyly. Přesto americké síly zůstávají v zemi mezi Eufratem a Tigridem do dnešního dne. Od doby vpádu neuplynul ani jeden den, kdy by v Iráku nedošlo k nějakému násilnému incidentu. Země je rozdělena podél nábožensko-etnických linií, kontrolu nad ní převzali oligarchové, sektářský politický systém má daleko k efektivnímu

demokratickému vládnutí. Nikoli jenom vlastním přičiněním se Irák těší značné pozornosti zahraniční veřejnosti i dnes.

Rád proto vycházím vstříc zájmu Nakladatelství Epoque o reedici *Mezopotámie* s tím, že nové vydání doplňuji o podrobné vylíčení událostí, které se v Iráku odehrály od roku 2011 do dnešního dne. Knihu jsem tedy rozšířil o čtyři nové kapitoly pokrývající toto období. Přitom v původním textu – při vší skromnosti docela nadčasovém – jsem žádnou změnu dělat nemusel. Všechna dříve uvedená fakta i hodnocení zůstávají v platnosti. Syn Tomáš se na aktuálním vydání nepodílel.

Miroslav Belica

MÍSTO ÚVODU

Proč vznikla tahle knížka a proč jsme ji napsali právě my dva...

Mirek: Ve čtyřech cizích zemích na třech kontinentech jsem prožil více jak dvacet let. Poslední z těchto zemí byl Irák, země mezi Eufratem a Tigridem, která dala naší civilizaci první písmo a první zákoník. Tato země a její lidé ovšem drží ještě jedno smutné prvenství. Tak mi to alespoň denně připadalo během mého čtyřletého pobytu v ní, kdy mi české ministerstvo zahraničí platilo za to, abych objektivně referoval o tom, co se v Iráku děje, a abych pomáhal uplatnění našich hospodářských zájmů. Zdálo se mi tehdy, že Irák, země s mimořádně tragickým osudem, musí být stižena jakousi zlověstnou kletbou. Žádný národ neprošel na přelomu 20. a 21. století takovým martyriem jako Iráčané. Ohromné demografické změny – milion, možná dva miliony zbytečně mrtvých, třetina národa na útěku, návrat bohaté ropné země do téměř předindustriální éry, permanentní chaos. To je bilance posledních tří desetiletí v životě Iráku. Byl viníkem skutečně jen jeden despota?

Ačkoli nás od země mezi dvěma velkými řekami dělí tisíce kilometrů, Irák a bývalé Československo, oba státní celky vzniklé v systému dohodového uspořádání po první světové válce, měly k sobě určitým způsobem blízko. Vždy měly o sobě určité povědomí. Porcelánové podnosy na čaj z Československa s portrétem prvního iráckého krále Fajsala patřily k módním hitům lepších iráckých rodin v období mezi dvěma světovými válkami. Ať už v moderním Iráku převládaly nejrůznější velmocenské vlivy, Češi a Slováci – lékaři, obchodníci, montéři – byli vždy v Iráku více než proporcionálně přítomni. Československo si v Iráku po svržení probritské monarchie v roce 1958 a dávno před příchodem Saddáma Husajna k moci vybuchovalo doslova privilegované postavení. „Tšíkí“ – Čech,

český se pro obyčejné lidi v Iráku stalo symbolem technické vyspělosti, solidnosti, výhodného partnerství a vzájemného respektu. Nic na tom nezměnil ani fenomén Saddáma Husajna, kterého si, společně a na přeskáčku, pěstovaly Spojené státy a Sovětský svaz.

Dnes naše země neznamená v Iráku téměř nic. Snad žádná země neznamenala za půl století existence hospodářských styků s Irákem takový propad jako Česká republika. A to nehledě na to, či možná právě proto, že se Česko – v Evropě po Británii bezesporu nejaktivněji – zapojilo do iráckého projektu amerických elit na ovládnutí této ropné země. Snad právě vzhledem k tak silné angažovanosti našeho establishmentu na americkém projektu, který zcela ztroskotal, pokud jde o veřejně deklarované cíle, nenašli naši politici, takzvaný seriózní tisk či příslušná pracoviště do dnešního dne odvahu alespoň k takové reflexi, která už proběhla či probíhá v USA, ve Velké Británii a v dalších zemích.

Rozhodli jsme se proto s Tomášem učinit v tomto směru první krok. Oprášíť fakta, která možná měla zavát písky zapomnění. Tato knížka, shrnující dvacetileté zkušenosti Čechů s Irákem, by měla připomenout roli, kterou také Češi a čeští rodáci vědomě či nevědomě sehrávali při utváření nezáviděníhodného osudu Iráčanů v posledním dvacetiletí. Zároveň jsme chtěli dát možnost nahlédnout pod pokličku toho, jak se Iráčanům žilo v posledních letech režimu Saddáma Husajna.

Ti, kteří by dali přednost zapomnění, protože buď vlastním neumětelstvím, či záměrným posluhováním Velkému bratrovi namísto řádné služby vlastní zemi promarnili potenciál, který jsme v Iráku měli, možná budou tuto knížku obviňovat z antiamerikanismu, levičáctví, revizionismu, antisemitismu, bolševictví atd. Nebudou jí ale moci upřít faktografickou přesnost a ani ji vyloučit z širší diskuse, která již léta svobodně probíhá především na západ od nás. Věříme, že většina čtenářů, která má zájem vyjít za hranice zjednodušené prezentace takzvaných médií hlavního proudu, tuto publikaci uvítá.

Tomáš: V Iráku jsem prožil pětinu svého dosavadního života. Díky povolání svého otce, který působil v diplomatických službách, jsem přivykl harcování po světě, ale Bagdád, kde jsem žil mezi svým patnáctým a jedenadvacátým rokem, byl přeci jen něco jiného. Nejenom proto, že

jsem zde nabíral své první zkušenosti – první sklenka alkoholu, první děvčata, první opravdová bitka. Na to se nezapomíná. Ale také první lekce samostatnosti, když jsem po skončení otcova služebního přidělení zůstal v Iráku jako student na Bagdádské univerzitě sám. Irák byl totiž koncem devadesátých let a začátkem nového tisíciletí sám o sobě zcela mimořádným místem. Žádný z mých známých doma nezažil bombardování, svištění tomahawku nad hlavou, křídlaté rakety viditelné pouhým okem, které nečekaně mění směr. Nebo kdo si dokáže představit zcela opuštěné archeologické lokality v Uruku, Kiši, Uru, Ninive, místa, kde se zrodila civilizace a kde jste v té době nespátřili jediného návštěvníka. Sotva kde jinde na světě jste také viděli takovou bezmocnost, odevzdanost lidí, prakticky celého národa, jejichž vůle, názory, přání neznamenají vůbec nic. Sám jsem zde podobnou bezmoc zažil na vlastní kůži, i když v relativně zcela podružné záležitosti. Nechtěl jsem, ale musel jsem zanechat studií v Bagdádu. Vlastně jsem teoreticky možnost volby měl. Mohl jsem zůstat na místě spolu s Iráčany, kteří sami neměli kam jít, a očekávat americké tanky. A věřit, že se mi nic nestane. Raději jsem se ale včas vrátil do Prahy a čekal, až se situace stabilizuje. Doufal jsem, že budu moci studia v Bagdádu dokončit. Místem k životu, trochu normálnímu životu, se ale Bagdád do dnešního dne nestal. A nejenom pro mě.

Za léta prožitá v Iráku jsem vedle spolužáků poznal spoustu dalších lidí a lidiček z různých společenských vrstev, různého vyznání, bohatství, váženosti, důstojnosti, stáří, stupně přátelskosti, agresivity, inteligence. Jazyk nebyl nepřekonatelnou překážkou. Mezi Iráčany jsem našel i některé skutečné přátele. Mnozí z nich už dnes ve své zemi nežijí a někteří už nežijí vůbec. S některými kolegy jsem nadále ve styku, přirozeně prostřednictvím internetu. Mátožení nešťastných lidí v té nešťastné zemi tak sleduji nepřetržitě patnáct let. A přestože o životě v Iráku „tehdy“ i dnes, o životě obyčejných Iráčanů toho vím jako málokdo u nás, stále nenačázím jednoznačnou odpověď, čím si Iráčané zasloužili takový osud. A protože pro většinu kolegů novinářů není osud „osvobozených“ Iráčanů už dávno aktuálním tématem, pokusili jsme se na to my dva odpovědět.

Autoři

IRÁK
1991–2003

36. rovnoběžka (1991–2003)

Eufkrat

SÝRIE

ÍRÁN

33. rovnoběžka (1996–2003)

Muhammadija

Fallúdža

BAGDÁD

IRÁK

32. rovnoběžka (1992–1996)

Kerbala

Hilla

Tigris

Nadžaf

Diwanija

Amára

Samáwa

Eufkrat

Násirija

Chamisija

Basra

S

**SAÚDSKÁ
ARÁBIE**

KUVAJT

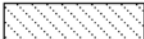
Camp Doha

KUVAJT CITY

0 100 km

32. rovnoběžka

hranice bezletových zón

oblast kurcké autonomie

Babylon

starovcká města

likvidace chemické munice silami USA

I. PRVNÍ VÁLKA ALIANCE V ZÁLIVU

Před vpádem do Kuvajtu, Praha rozvažuje,
Proti klientovi, Čtyřicet dnů bombardování,
sto hodin osvobozování a zjištění našich chemiků,
První stíny amerického vítězství

„Bylo to téměř jako hojivý proces na ránu,
která byla otevřená tak dlouhou dobu...“

Ministr obrany USA Dick Cheney v srpnu 1991
o katarzi, kterou při překonání traumatu
z porážky ve vietnamské válce přinesla
Spojeným státům válka v Zálivu

Před vpádem do Kuvajtu

Krátce po ukončení irácko-iránského konfliktu (1980–1988) napadl 2. srpna 1990 Irák sousední Kuvajt. Svět tím byl zaskočen, i když zprvu tomuto vpádu nevěnoval náležitou pozornost. Západ i Východ stále ještě žily v euforii z pádu železné opony a komunistických režimů ve východní Evropě, z překonání bipolarity. Říše zla, jak Sovětský svaz označil americký prezident Reagan, se postupně rozpadala před očima. V Československu se toho léta po čtyřech desetiletích konaly první svobodné volby...

A jakoby poslední relikv historicky právě překonané doby, režimů s monopolem jedné politické strany, se náhle se vši brutalitou na scéně vynořuje vývojem ve světě nepoučený Saddám Husajn, klient a ještě nedávno chránělec obou tehdejších supervelmocí. Tento až do poslední doby klíčový spojenec předchozích republikánských administrativ USA v boji proti Chomejního islámské revoluci se pak počinaje vpádem do Kuvajtu na další dlouhá léta stane ideálním nepřítelem, na jehož účet bude možno připsat cokoli.

Předchozí osmileté válčení s Íránem vyšlo Irák draho. Spolykalo rozpočtový přebytek ve výši 39 miliard dolarů a skončilo padesátimiliardovým dluhem. V téměř milionové irácké armádě, která se vrátila z fronty, se projevoval neklid. Vojáci snili o zajištěném žití a prosperitě, jaké pamtovali z doby před válkou, zatímco po demobilizaci je většinou čekala jen nezaměstnanost. Generalita jako by přestávala podléhat kontrole, v mocenských strukturách a v sociálním systému narůstalo napětí. Nakupené vnitřní problémy, zadlužení, obnovení stability země, poválečnou rekonstrukci se Saddám rozhodl vyřešit invazí do Kuvajtu. Do malého sousedního emirátu, který právě v době, kdy Iráčané prolévají krev i za stabilitu ropných monarchií v Zálivu, mimořádně prosperoval. Po dobu konfliktu Kuvajt investoval v zahraničí téměř sto miliard dolarů. Jeho tankery plující pod americkou vlajkou převážely na světové strany stále větší objemy ropy. Iráčané navíc tvrdili, že se jednalo o ropu, kterou Kuvajt nelegálně těžil příčnými vrty z iráckých ropných ložisek v příhraniční zóně.

Můžeme připomenout, že vztahy mezi Irákem a Kuvajtem nikdy neměly standardní charakter. Ani hraniční linie nebyla jednoznačně daná. Po staletí příslušelo okresní městečko Kuvajt k osmanské irácké provincii

Basra. Například i česká lékařka Vlasta Kálalová, která s podporou prezidenta Masaryka založila v Bagdádu ve dvacátých letech minulého století československou nemocnici, vzpomíná na rodinné prostředí svého manžela Giorgia di Lottiho, původem Itala, který v mládí působil jako úředník krajské pošty v Basře a dojížděl na inspekce do městečka Kuvajtu. Po rozpadu Osmanské říše si Britové vymohli mandátní správu nad Irákem a zároveň vyhlásili svůj protektorát nad Kuvajtem. Hranici mezi dvěma územími Britové svévolně určili a zakotvili v tzv. Ukairském protokolu z roku 1922. Iráku přiřkli na jihu v podstatě jen bažinatý terén a mělčiny, kde Iráčané nemohli vybudovat takový moderní a rozsáhlý námořní přístav, aby se jejich země mohla stát plnohodnotným námořním státem. Velká Británie se o svoje dominantní postavení v Perském zálivu nehodlala ani v budoucnu s nikým dělit. Žádný z iráckých vůdců také existenci Kuvajtu fakticky neuznal. Irák od vyhlášení republiky v roce 1958 vždy pošilhával především po sousedících ostrovech Warba a Bubiján, které Britové přisoudili Kuvajtu. První irácký prezident Abdul Karím Kásim, který svrhl probritskou monarchii, dokonce v roce 1961, kdy byla vyhlášena suverenita Kuvajtu, naznačil možnost anexe území historicky náležejícího k Basře. Británie ovšem této eventualitě předešla vysláním svých expedičních sil do Kuvajtu. I Československo tehdy Irák před intervencí v Kuvajtu varovalo.

Po zastavení palby mezi Irákem a Íránem v roce 1988 se hned druhý den Kuvajt jednostranně rozhodl v rozporu s dohodami OPEC zvýšit svoji produkci ropy. Z důvodu nadprodukce tak spadla cena tohoto černého zlata z 21 dolarů na dobové minimum 11 dolarů za barel, což pro Irák znamenalo roční ztrátu 14 miliard dolarů. Nejednalo se o záměrnou sabotáž ze strany kuvajtského emíra? Po okupaci Kuvajtu našli Iráčané v sídle kuvajtské Státní bezpečnosti záznam z jednání jejího šéfa Fahda Ahmeda Al-Fahda s tehdejšími ředitelem *Central Intelligence Agency* (CIA) Williamem Websterem, které se uskutečnilo v listopadu 1989 ve Washingtonu. V nalezeném dokumentu, který Iráčané neváhali ihned distribuovat prostřednictvím OSN, se píše, že se USA a Kuvajt dohodly na společném postupu vůči Iráku, na „využití jeho zhoršující se ekonomické situace k vytváření tlaku na jeho vládu s cílem delimitace společné hranice“.¹

¹ SALINGER, Pierre – LAURENT, Eric, *Guerre du Golfe. Le Dossier Secret*, Paříž 1991.

Napětí mezi Irákem a Kuvajtem se plnou silou rozhořelo počátkem léta 1990. Saddám Husajn se obrátil na arabské země. Žádal o zprostředkování jednání s kuvajtským emírem. Chtěl se s ním dohodnout na odepsání, či alespoň odročení splatnosti dluhu, kterým Irák vedle úvěrů jiných zemí kryl svoje potřeby na válku s Íránem. Jako minimum žádal alespoň novou desetimiliardovou půjčku a navrhoval dohodnout se na delimitaci ropného pole v jižní Rumajle. Marně připomínal, že Iráčané prolévali krev i za stabilitu ostatních arabských zemí v oblasti. Emír žádnou pružnost neprojevil. Nebyli to přece arabští vládcové, kdo Irák vybízel, aby napadl Írán.

Saddám Husajn pozval 25. června 1990 do prezidentského paláce na besedu velvyslankyni USA April Glaspieovou. Probíral s ní situaci mezi Irákem a Kuvajtem a irácko-americké vztahy na celkovém pozadí propadu cen ropy. Ihned po schůzce zakázalo ministerstvo zahraničí USA velvyslankyni Glaspieové o obsahu jednání s iráckým vůdcem s kýmkoli hovořit, a zaslalo tak zbytečné spekulace. Záznam z rozhovoru se brzy poté objevil v tisku a o dvacet let později obsah rozhovoru potvrdilo zveřejnění vlastního telegramu Glaspieové na Wikileaks.² Vyplývá z něj, že Saddám Husajn sondoval, jaká by byla reakce USA v případě neúspěchu irácko-kuvajtských jednání, když by „Irák obhajoval svoje nároky ohledně Kuvajtu, na celistvý Irák, v souladu s přáním Iráčanů“. Celistvým Irákem mínil irácký prezident nedvojsmyslně obsazení Kuvajtu, protože jak už jsme zmínili, Iráčané žili v tradici, že Kuvajt je součástí její historického území. Glaspieová reagovala tím, že se kuvajtská otázka Spojených států netýká. Irácký vůdce to pochopil jako zelenou k útoku na Kuvajt. Aby o pozici Spojených států nebylo pochyb, prohlásil náměstek amerického ministra zahraničí pro Blízký východ John Kelly v Kongresu 31. července 1990, tedy jen dva dny před iráckým vpádem, když již irácké jednotky stály v příhraniční oblasti, že „USA nemají žádné závazky ohledně obrany Kuvajtu a že USA nezamýšlejí bránit Kuvajt v případě napadení ze strany Iráku“. Tentýž Kelly sám jednal jen před několika měsíci se Saddámem Husajnem

² *Excerpts From Iraqi Document on Meeting with U.S. Envoy*, New York Times, 23. 9. 1990 a <https://wikileaks.org/plusd/cables/90BAGHDAD4237_a.html> [cit. 22. 9. 2022].

v Bagdádu a lichotivě hovořil o Iráku jako o „zmírňující síle v Zálivu“. Saddám Husajn tak musel dojít k závěru, že když se s emírem nelze dohodnout, tak by mu Američané a zbytek světa mohli tolerovat „malou agresi“, například zabrání ropných polí v jižní Rumajle, získání Bubi-jánu. Takže nejlépe okupovat celý Kuvajt, při jednáních učinit ústupky a Rumajlu a Bubi-ján si ponechat. Uskutečnění letitého snu Iráčanů – získání přístupu k vodám Zálivu a zároveň i k dalším ložiskům ropy – už nic nemělo bránit.

Stotisícová irácká armáda okupovala 2. srpna 1990 v průběhu čtyř hodin Kuvajt. Jordánský král Husajn a palestinský vůdce Jásir Arafat se snažili dosáhnout urovnání v rámci arabských zemí, dohodnout stažení iráckých vojsk výměnou za ústupky Iráku. Saddám Husajn byl k takovému urovnání připraven. Ovšem narychlo svolaný arabský summit v Káhiře, který měl krizi řešit politickými prostředky, vedl egyptský prezident tak, aby summit skončil patem a odsouzením Iráku. Jako by jiné než vojenské řešení neexistovalo. Později se ukázalo, že Spojené státy za tuto službu odpustily Egyptu sedmimiliardový dluh. Kuvajt a další monarchie Zálivu zase Egyptu přislíbily pomoc v částce pěti miliard dolarů. Dne 12. srpna 1990 nabídl Irák stažení z Kuvajtu za podmínky, že se také Izrael stáhne z arabských území, která okupoval v roce 1967, a že se Sýrie stáhne z Libanonu. Irák argumentoval tím, že všechny případy okupace v blízkovýchodní oblasti musí být řešeny stejně, na stejných principech. Tato Saddámova nabídka sice měla ohlas mezi prostými Araby, ti ale o ničem nerozhodovali. Dotčené státy a jejich spojenci tuto výzvu ignorovali.

V případě reakce Spojených států na vpád do Kuvajtu se Saddám Husajn doslova osudově přepočítal. V kontrastu s předchozím vnějším nezájmem Washingtonu o spor projevil nyní prezident George Bush mimořádnou rozhodnost a zásadovost. Stejnou rozhodnost a podporu by si při obraně svrchovanosti před cizí okupací mohly v průběhu dvacátého století jen přát mnohé další země, včetně té naší. Ovšem napadení jedné ropné země druhou bylo něco zcela jiného. Zde nešlo o běžný útok mocného souseda na malou nevýznamnou zemi, řekněme třeba nedávnou americkou okupaci Grenady či Panamy. Patrně v záblesku prozíravosti Bush vytušil, jakou partii by za nové situace ve světě, při vytváření nového světového